

Francesc de B. Moll, homenot de la lingüística catalana

JOAN VENY (Universitat de Barcelona — Institut d'Estudis Catalans)

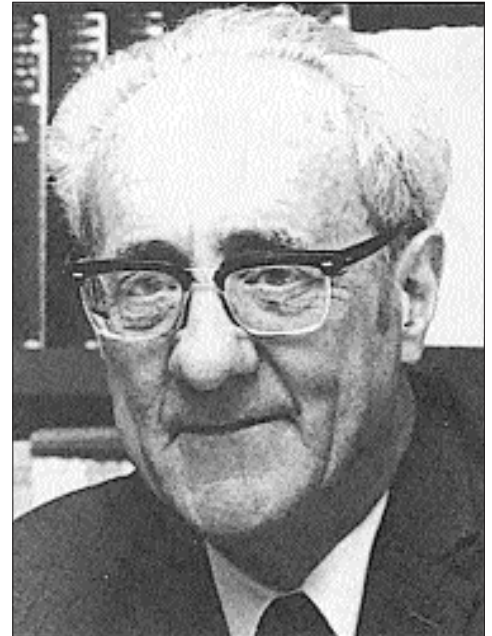
És bo recordar (re-cor-dar 'posar a prop del cor') adesiara els grans homes del nostre país i (re)valorar la seva obra. L'ultratge del temps fa a voltes oblidadissa la memòria. Enguany s'escau el centenari del naixement de Francesc de B. Moll, un dels grans lingüistes del segle XX que brilla esplendorós per haver duit a bon port el Diccionari iniciat per Antoni M. Alcover i per la seva contribució a la consolidació de la normativa a les Balears a través de la seva obra gramatical i lexicogràfica.

En plena joventut, Moll ja posseïa una formació humanística i lingüística envejables. Al Seminari de Ciutadella va posar unes sòlides bases de llatí i ben aviat, a divuit anys, s'estrenaria, acompanyant Mn. Alcover, en el treball de camp, recorrent 52 poblacions del català occidental, del Pallars a l'Horta de València, plasman en excel·lents dibuixos els objectes de cultura material i aplicant la seva fina oïda a la transcripció acurada dels mots elicitats en l'enquesta. Gràcies al magisteri d'Alcover, «mon primer mestre», al contacte amb els grans romanistes del moment (Meyer-Lübke, Schädel, H. Meier, Spitzer, etc.) i a la familiarització amb les obres de filologia que nodrien la biblioteca d'Alcover, es va amerar aviat d'amplis i profunds coneixements lingüístics, poc comuns en el món hispànic d'aleshores, que, units al cabal de formes recollit pacientment sobre el terreny, l'havien preparat per a la gran aventura del futur *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB), una obra monumental, orgull del nostre poble i enveja d'altres països. S'hi troben les definicions de cada mot i cada accepció, il·lustrats amb exemples d'autors antics i moderns, l'ús col·loquial, la transcripció fonètica en diverses poblacions, l'àrea geogràfica dels mots dialectals, l'etimologia, la cultura popular, enriquida amb dibuixos del mateix Moll (i sovint sense la seva signatura), etc. Quant a l'eti-

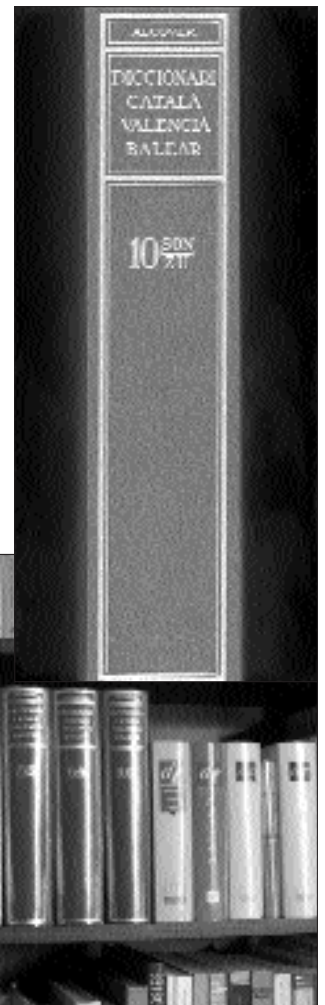
mologia, cal remarcar que el DCVB constitueix el primer diccionari etimològic del català; en aquesta línia, Moll ja havia recorregut les quasi 10.000 entrades del *Romanisches Etymologisches Wörterbuch*, de Meyer-Lübke, el príncep de la romanística, corregint, eliminant o afegint resultats de cada ètim llatí (o d'una altra llengua) en català. El Diccionari no és solament descriptiu de la llengua antiga i moderna, amb totes les seves varietats, sinó que, contra el que pensaven alguns cappers del Principat, tenia també caràcter normatiu, condemnant formes inadmissibles o remetent les més dialectals a l'entrada més general (*coa* → *cua*, *dijú* → *dejú*, etc.)

Les enquestes de l'*Atlas Lingüístico de la Península Ibérica* (ALPI), una de les poques empreses de col·laboració catalano-castellana, van engruixir i ampliar el seu coneixement de les varietats diatòpiques, informació que incorporaria al conjunt del Diccionari. Encara dins l'àmbit geolingüístic, cal fer esment de la seva col·laboració a l'*Atlante Linguistico Mediterraneo*, amb exploració del parlar de set ports de la costa catalana que donen compte de la unitat i varietat del llenguatge mariner. I, finalment, és obra seva l'ordenació de *La flexió verbal* d'Alcover: la conjugació de 67 verbs recollits pel canonge en 149 poblacions de tot el domini; d'una selva de dades, Moll en fa un jardí de Versalles.

Dins la seva polièdrica activitat cal esmentar les edicions d'autors antics, amb escaients comentaris filològics; l'estudi diàfan dels mecanismes evolutius de la llengua; la seva aportació a l'onomàstica, sigui en els noms de lloc analitzats en el DCVB, sigui en els noms de persona estudiats en el seu conjunt per pri-

Francesc de B. Moll

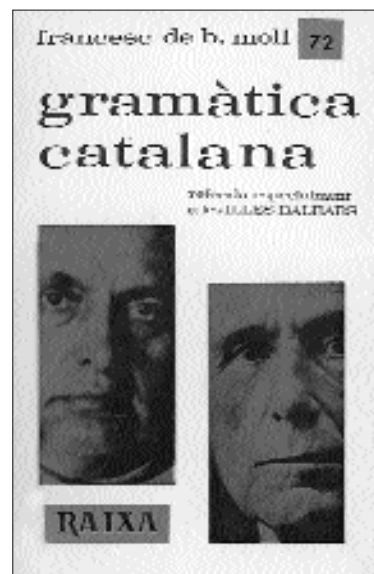

mera vegada en l'obra *Els llinatges catalans* (1959; 1982), base de la futura antroponímia catalana.

Finalment no podem oblidar la seva labor codificadora. Partint de la realitat parlada a les Balears, confegeix una *Ortografia mallorquina* (1931) basada en les normes de l'Institut però amb concessions a la varietat illenca, quan els seguidors eren «una devota minoria»; més endavant, de cara a un públic ja més ampli, s'acostarà més al model fabrià (*Gramàtica catalana*, 1968). En lèxic, és conscient que la base és el català central però que també cal un respecte per les formes pròpies de les Balears, sempre que no constitueixin vulgarismes o siguin tributaris de la interferència castellana. El temps ha donat la raó a Moll quan l'Institut d'Estudis Catalans ha acceptat centenars de mots de l'àrea perifèrica.

A aquest gran científic de la llengua cal afegir altres atributs com són el d'escriptor finíssim, traductor acurat, poeta festiu, articulista apologeta de la llengua, editor d'obres en català (quan ser-ho durant el franquisme significava lluitar constantment contra les

inclemències de la censura) i, sobretot, el d'un perfil humà i uns valors ètics que aixequen encara més la seva figura gegantina. Honor i gratitud a Francesc de B. Moll, crack de la lingüística, mestre de la lexicografia, salvador de les paraules, assenyat codificador, etimòleg brillant, humà de profunda humanitat. ♦

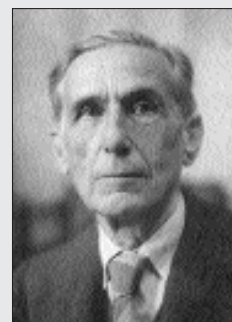

Llengua Nacional

Revista que té per finalitat principal contribuir al bon ús de la llengua catalana, afirmant-la i difonent-la en tots els àmbits dels Països Catalans

Llengua Nacional treballa per afermar la llengua catalana en tots els camps, ajudant al seu estudi i bon ús. Pretén també de desvetllar en la nostra gent la consciència d'una realitat nacional catalana.

Llengua Nacional analitza i fomenta la normativització de la llengua catalana. Conseqüentment, desitja que el procés de normalització lingüística assoleixi la màxima extensió i concreció.

Telèfons: 93 456 88 79 / 669 85 32 37
a/e: llengua@menta.net
<http://www.llenguanacional.lesrevistes.com>

Associació Llengua Nacional
Bústia postal 24057
08080 BARCELONA

☐ Soci protector:	quota mínima anual de	43 €
☐ Soci numerari:	quota mínima anual de	25 €
☐ Subscriptor regular:	quota mínima anual de	15 €

DADES PERSONALS

Nom.....Cognoms.....

Adreça.....

Codi postal.....Població.....

Telèfon.....Adreça electrònica.....

FORMES DE PAGAMENT

Xec (a nom de Llengua Nacional)

Ingrés directe: 2013 0088 69 0200522492 (Caixa de Catalunya)

Domiciliació bancària

Ent. | |_| |_| |_| Of. | |_| |_| |_| D.C. | |_| |_| N.C. | |_| |_| |_| |_| |_| |_| |_| |_| |_| |_|